

darabon mindig gondos, sohasem durván elnagyolt. A bécsi Weninger és mások lelkét sok ilyenmű hamisítvány terheli s a Budapesten készült ékszerutáncok is ismeretesek a firenzei ponte vecchio-tól kezdve a párisi antiquáriusokig.

CZAKÓ.

AZ OTTHON művészetével művészek, iparosok, íróknak egész serege foglalkozik. Évek hosszú során keresztül folyik a munka, amelynek kultúrabeli hasznával valamennyien tisztában vagyunk. Tisztában vagyunk azzal is, hogy az eddigi eredmények nem felelnek meg a várakozásnak.

Nem szeretném, ha félreértenének. Nem azt mondom, hogy nincsen művészi színvonalon mozgó iparművésztünk, de állítom, hogy hiányzik a munka szervezetsége, amely szervezetség megszüntetné a kínálat és kereslet között meglévő különbséget és számolna a közönség vagyoni viszonyaival, ami ma általában nem történik.

Szokatlan lehet, hogy művészi lap hasábjain gazdasági kérdésekről szól az ének, olyan gazdasági kérdésekről, amelyek elhanyagolása a magyar iparművészet vajadását eredményezte. A művészek, iparosok figyelmen kívül hagyják a fogyasztó terület szolgáltató képességének vizsgálatát, ennek folytán a munka eredménye nem helyezhető el a közönségnek kultúr munkába való bevonása nem sikerül.

Szegény országban drága interiőr-művészet nem verhet gyökeret. Nem. A drága bútorok csupán a kevesek gyönyörűségére szolgálhatnak, azoknak a keveseknek, akik az ország kultúrája szempontjából többek között már csak arányszámbeli csekélységük folytán sem jöhetnek számításba, amellet hogy a hazai művészet fejlesztésének kötelezettségét sem érzik át... Nincs minden humor nélkül az a tény se, hogy az iparművészet másik neve alkalmazott művészet, amely elnevezés a feladatokhoz való alkalmazkodást is jelenti.

Engem ezen a helyen elsősorban az érdekel, hogy a magyar interiőr-művésztől mit várhatok a megadott viszonyok között, meg az, hogy milyen irányban várható a helyzet megváltozása.

Tudjuk azt ugyebár, hogy az emberi kornak bizonyos határán túl többé-kevésbé mindenki konzervatív válik s ez a — nem maradás, de — megállapodottság rend-

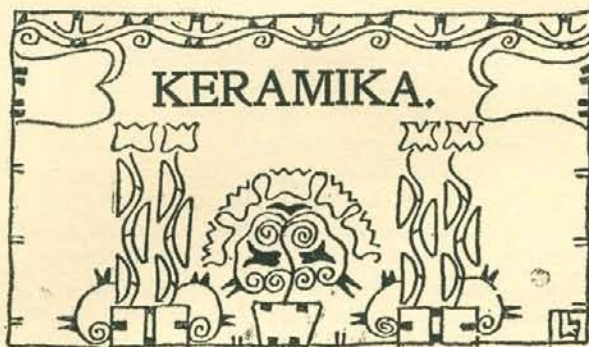
szertint megbénítja a kultúra fejlesztésében való részvételt. Ha ez igaz, akkor a bútorművészet is a fiatalabb generációra van utalva, amelynek vagyoni viszonyai a kezdet nehézségei folytán sem lehetnek olyanok, hogy a parvenű fényűzés szolgálatába állhassanak.

Ha bútorművész volnék, megpróbálnék a két-szobás lakás megoldásának problémájával, mint amely a középosztály anyagi viszonyainak leginkább megfelel. Ez a probléma nem olyan könnyű, mint amilyennek látszik, mert régi sablonok elvetésével jár. Itt meg kell hogy szűnjék a lakásnak obligát háló, ebédlő, nappali szobákra való osztása, amely felosztás a művész képességeit igénybe is alig veszi, annyira nem, hogy a művész-ambíció érdekes megnyilvánulásait látjuk az esetenként rendezett kiállításokon, ahol valószínűleg a lefojtott törekvések teremtik meg az interiőröknek adott viszonyokat egyáltalán nem fedő alaprajzi kiképzését.

A két szoba azonban nagyon kvalitásos művészeti igényel, olyat, aki teljes egészében átérti, átérzi a feladatát s tudja azt, hogy az anyagbeli olcsóságot a dekoratív művészet szépségeivel kell fényűzővé tennie. Tudnia kell azt, hogy a nappali szobában a kultúreberek egész élete lezajlik, tehát összefoglalása kell hogy legyen a fogadó, dolgozó, az ebédlőszobáknak. Afféle living room-ra gondolok, amelynek elnevezése legközelebb jár a valósághoz.

Nem volna hiábavaló fáradság, ha valahol olyan kiállítás nyílnék meg, amelyben egy ilyen kicsiny otthont láthatna a közönség, az a közönség, amely igenis vágyik a szépség után, de amelynek minden közeledése anyagi eszközök elégtelenségén tört meg eddig. Nem ártana a használati cikkek egész tömegének művészi átdolgozása sem, mert tényleg anomália, hogy olcsó művészetért muszáj Bécsbe menni.

MARGITAY ERNŐ.

KERAMIKA (ÉS KŐ). A mázas (glazúros) cserépnek az építészetben való alkalmazása még nem oly elterjedt, mint kívánatos lenne. Ennek oka az, hogy nem tartják elég tartósnak; ami pedig tévedés; mert a jól elkészült keramikai anyag helyes alkalmazásában nagyon is tartós. Legnagyobb ellensége ez anyagnak a víz és a hideg; a fagy reá romboló hatással van. Az egyik főalkatrésze tehát a védő glazúra, ha ez jó, akkor vele még a

szivárgó homokkő is megvédhető. Bővebbet találunk erről a Werkkunst 4-ik számának e szakmába vágó cikkében. Keramikai érdekes alkotások néhány képét találja az olvasó az Art et décoration decemberi számának a párisi orosz kiállítás kapcsán néhány művészt ismerető cikkében. Alakilag és technikailag is figyelemreméltók ezek; mert egyrészt nemzeti, másrészt új jelenségek. Természetesen egészen mások a Kunst u. Handwerk decemberi számában közölt és a stuttgarti ipariskolából való edények. De ezek is a népies, tehát a nemzeti jelleg és újabb alakítás közös szülöttei. Berlinben ez idő szerint az ú. n. Ruskin-pottery (agyagárú) egy gyűjteménye van kiállítva, Angol készítmények ezek — Taylor-tól valók. Jellemző rajtuk a színes, vékony, híg máz, amely néha lüszteres, néha az aventurin színjátékát mutatja. Az edények festése máz alatt történik; tehát ennek a festésnek és a színes máznak együttes színjátéka a meglepő. Kétségtelen, hogy bár még tökéletesítendő, de határozottan művészi, új dolog ez. — Új márványról hoznak hírt a szaklapok. Oroszországból Olonezben fejtik ezt és állítólá a firenzei márvány minőségével és értékével egyenlő.

FÉMMŰVESSÉG.

ÚJ FORMÁK A FÉMMŰVESSÉGBEN. A fémművészség számos és különféle anyaga (vas, bronz, réz, ón, arany, ezüst stb.) úgy a művészi, mint a nem művészi alakítás kérdéseiben csak a maga természetszabta tulajdonságaival érvényesülhet.

A művészet jó korszakaiban ezeket a tulajdonságokat respektálják is és egyébbel egyetemben éppen ez teszi lehetővé a műalkotás létesülését. Viszont az anyag tulajdonságainak félreismerése vagy elhanyagolása az alkotásnak igaz művészetét kétségessé teszi. A bronzból öntendő alak más alakítást kíván, mint a kőből faragandó; az üvegből készülő edény elüt a rézből domborítandó, vagy fából vagy cserépből alkotandó edénytől; a fafaragás más mint a fémdomborítás és más mint a kőfaragás és mindegyik különbözik az öntött fémrelieftől; a fakerítés nem lehet olyan mint a vasból való, kovácsolt kerítés; a kézzel csomózott, vastag, puha szőnyeg különbözik a vékony gépszőnyegtől; a könnyvnek bőrkötése több tekintetben elüt a papirkötésű táblától; a fémbútor (vas, sárgaréz) nem olyan mint a fabútor és a mennyezet és padló is mások, ha fából készülnek, és

mások, ha stuccoból, illetőleg kőből készülnek stb. stb. Számos példát találhatunk ezekre is és egyéb hasonlóra mindenfelé a művészetek története folyamán. Voltak ugyan idők, amikor ezek az anyagi tekintetek figyelmen kívül maradtak; de eme időknek művészete vagy a megállás, a stagnálás vagy a visszaesés jellegét hordja magán. Művészi eltévelygéseknek okozója az ilyen jelenség és megtévesztő, rossz hatású. Az újabb művészi fellendülésnek a művészi ipar terén egyik legszebb vívmánya és jelensége az anyagosság kérdésének kiemelése, vagyis az a fontosság, amelyet e tekintetben hangoztat és mutat.

Az erről való felfogás és különösen a technikai alkotások terén, — ami voltaképpen szintén idetartozik — ez a kérdés új esztétikai fogalmak szülője; vele fogalmaink a szépről bővülnek és most a szép körébe vonunk oly dolgokat is, amelyeket annakelőtte ide nem tartozónak tekintettek. Az anyag művészi megmunkálása, felhasználása, valamint az anyagnak művészi értékelése az újabb művészi ipari törekvéseinek középpontja; minden egyéb úgyszólván ekörül forog. Mai felfogásainknak megfelelő szabadsággal, de egyszersmind szigorúsággal használjuk fel az anyagok sokféleségét művészi célokra és keresünk új megoldásokat. Igaz, hogy ez iparkodásainknak csak egy része új, a legnagyobb része régi keletű; de különösen ez elv a művésztörténet menetén ily mértékben még csak alig néhányszor érvényesült.

Az iparművészet számos ága közül az újabb törekvések hatása alatt természetesen nem mindegyik változott meg egyformán. A változás először a szükség mérve szerint, másodsor egy újabb elv: az egyszerűség és célszerűség kifejezésének hatása alatt jön létre. Úgy, mint mindig, most is egyrészt a szükség, a célszerűséget, vagyis használhatóságot, a célt, ezzel szemben másrészt az anyagot és formát és sokszoros viszonyát egymás között és az előbbiekkal találjuk; s ezek helyes vagy helyesnek ismert, jónak vélt összefüggése, ezek viszonyának kifejezése nyeri meg, hívja ki ítéletünket. Ha az alkotásban ennek a viszonyoknak helyes megfejtését véljük látni, akkor az alkotást jónak, szépnek, célszerűnek mondjuk; ha ellenben e viszony megfejtését, amelynek megítéléséhez természetesen egyéni elemek is járulnak, nem találjuk megfelelőnek, akkor az alkotás nem tetszik, nem vonzó, a szemlélőt nem elégti ki. Oly egyszerű ez és neki megfelelni mégis oly nehéz. Igaz, hogy ebben a magunk, a szemlélő egyéniségén kívül az alkotó művészet is figyelembe kell vennünk; és ezzel kétségkívül számolni kell, mert nélküle a műalkotásról nem is lehet szólni. Ipari tárgynál is csak akkor hallgathatjuk el ennek a kérdését, ha sokszorosított dologgal állunk szemben; ilyenkor a számszámra készíthető és mindenki által megszerezhető tárgy készítőjének egyénisége már alárendelt kérdés, bár bizonyos, hogy ítéletünk formálása tekintetében ilyenkor is érdekelhet.

Már most, amikor az újabb művészetnek eme vívmányát, e régi viszonynak újjászületését tettük szóvá, lehetetlen, hogy a művészi ipar ágai közül első sorban ne a fémművészségre, mint az említett viszonyoknak manapság egyik legkifejezőbb képviselőjére ne gondoljunk. Hozzá